

РАЗМИСЛИ ЗА ТВОРЧЕСТВОТО НА ВАЗОВ

Марина Смолянинова

Иван Вазов, един от най-големите български писатели класици, поети, прозаисти, драматурзи, в писмо до критика Кръстю Кръстев съобщава за себе си: „... и от класическите, и от новите литератури, съм чел по малко, шарено и безсистемно, както всеки самоучка в България. Изключения са само Виктор Хюго и Байрон, които съм чел цели и страстно – в по-младите си години. Същото мога да кажа и за Пушкина и въобще за рус[ката] литература“¹. Вазов казва, че от Пушкин и Лермонтов се е учил на тайните на стихотворчеството, музиката на речта, красотата на формата, изразителната краткост на мислите. И не е удивително, че още в първото му стихотворение – „Борба“ (1870) се долавят отзвучите на пушкиновото „Тълпа“.

Вазов посвещава на руския поет две стихотворения: „Пушкин“ (1885) и „Стогодишнината на Пушкина“ (1899). В първото от тях той признава, че музата на поета му помага да преодолее трагичната безизходност в дните, когато животът не е мил и поетът е готов да умре, че тя го спасява от отчаяние, като го призовава да превръща житейските мъки в художествени творения, като го учи да претопява сърдечната болка във висока поезия. В стихотворението „Стогодишнината на Пушкина“ Вазов споделя, че Русия има своя Орфей, че Пушкин е гений, влял в славянската реч и мощ, и непозната преди сладост и е уверен, че славата на руския поет през вековете ще нараства.

Най-ярките произведения, посветени на Русия, влизат в своеобразната поетична трилогия, създадена от Вазов през 70-те години на XIX в. Става дума за първите три поетични сборника на поета: „Пряпорец и гусла“ (1876), „Тъгите на България“ (1877) и „Избавление“ (1878). Темата за Русия в тази трилогия заема особено място. През 1877 г. Вазов, в качеството си на член на Българския централен комитет в Букурещ, подписва „Възвание към българския народ“, в което изразява надежда за избавянето на България от чуждо робство с помощта на Русия.

Стихотворенията от сборника „Пряпорец и гусла“ отразяват патриотичния подем на българския народ в навечерието и по време на Априлското въстание от 1876 г. Много от стиховете, публикувани в тази книга, призовават към сваляне на тиранията, възпяват героизма, саможертвата („Свобода или смърт“, „Пряпорец“, „Отмъстител“, „Радецки“). Основният герой в тези произведения е романтическият „отмъстител“ (в духа на народните песни), патриотът, готов да се жертва за свободата на отечеството.